

Illustration fra Imagine Helsingborg manual

LANDSKAB 5 2013

Ansv. redaktør

Annemarie Lund, landskabsarkitekt MDL
Arkitektens Forlag
Pasteursvej 14, 4. sal
DK-1799 København V
Telefon +45 39 69 06 33, +45 26 21 06 33
landskab@arkfo.dk
www.arkfo.dk

Redaktionsudvalg

Jacob Fischer, Bjørn Ginman, Charlotte Horn, Liv Oustrup,
Anne Refshauge, Lulu Salto Stephensen, Martin Theill Johansen (suppleant).
Nordisk repræsentation: Malin Blomqvist, Finland; Ulla R. Pedersen, Island;
Nina Marie Andersen og Anne Tibballs, Norge; Camilla Anderson, Sverige

Korrektur

Tilde Tvedt

Annoncer

Steffen Petersen, sp@arkfo.dk
Lone Andersen, la@arkfo.dk
Telefon +45 32 83 69 69

Abonnementspriser 2013

I Danmark 930 kr. inkl. moms og forsendelse.
Norden, Grønland og Europa og resten af verden 584 kr.
Priser uden for DK er eksklusive moms og porto.
Løssalg 125 kr. inklusive moms, eksklusive porto.
Landskab udkommer 8 gange om året

Abonnement

Arkitektens Forlag Pasteursvej 14, 4. sal DK-1799 København V
Telefon +45 70 25 12 22 (10.00-12.00) Fax +45 32 83 69 41
Giro 9 00 31 34
abonnement@arkfo.dk

Udgiver

LANDSKAB udgives af Dansk Landskabsarkitektforening
i samarbejde med Arkitektens Forlag

Reproduktion og tryk

Scanprint
Medlem af Danske Specialmedier
ISSN 0023-8066

Forside

Göteborg, Älvstaden. Foto Göteborgs Stad/Flygare Palmnäs

- 137 Till Sverige!**
Annemarie Lund
- 138 Älvstaden – öppen för världen**
Hanna Areslätt och Bo Aronsson
- 142 Interview: Liv Sonntag och Helena Bjarnegård**
Camilla Andersson
- 148 Att planera tillfälliga tillägg i staden**
Sabina Richter
- 152 Tävla om städer! men gör något av det!**
*Kristoffer Nilsson, Ida Sandström, Jessica Segerlund,
Nils Björling*
- 156 Havetegninger af danske landskabsarkitekter
– en digital formidling**
Knud Høgsberg
- 160 Summary**
Pete Avondoglio
- Notestof A50, A51, A52, A53, A54, A56, A57, A58, A59, A60**

TILL SVERIGE!

Annemarie Lund

Till England! er titlen på en både givende og meget morsom bog fra 2001 om at rejse i England. Bogens forfatter, Lotte Möller, der jo er skåning, vedkender sig at være ret så anglofil – og i bogen videregiver hun sin begejstring for såvel udsøgte engelske haver, sæere engelske skikke som særlige spiser a la *Gooseberry Fool* og *Syllabub*. 'En veckas Englandsvistelse då och då är den bästa kuren mot missmod och grinighet', mener hun.

Till Sverige! foreslår jeg med dette septemhernummer af LANDSKAB. Selv om Sverige er meget langstrakt, kan man med Øresundstoget nå langt på en formiddag: Malmö, Lund, Karlskrona, Kalmar eller Göteborg. Tidligere numre af LANDSKAB har haft fokus på, hvad der sker i og omkring Malmö og den nye bydel Hyllie, som på Ørestadslignende måde er under opbygning (8-1999 og 4-2001 om Bo01, 3-2009 om en ny botanisk have, 7-2009 temanummer om parkforvaltningen og 1-2011 om leg og temalegepladser.

Det er ikke altid lige nemt at lokke folk over Sundet. Derfor har EU-projektet *Öreferie* over nogle år gennemført en række udflugter – i Sverige til steder som stenbruddet Svarta Bergen, haverne ved Frederiksdal og Krapperup, haver i Höganäs, Simrishamn og Ystad m.m. Oplevelser og viden fra dette pilotprojekt er gengivet i *Eksotiske udflugter rundt Øresund/Exotiska utflykter runt Öresund*. Og dette er bare én blandt flere bøger i serien *Utmärkta Resmål* fra forlaget Arena. Her findes sjove og spøjse forslag til rejsemål: *Villovägar* (vildspor, afveje), *Avkrokar* eller *Utposter*, der omhandler en snes svenske (nu nedlagte) fyr, hvor man kan overnatte.

En anden, meget smuk, bog, der beskriver de såkaldte *naturum* i Sverige, kan også bruges som en slags rejseguide. Som en del af Naturvårdsverkets arbejde bygges besøgscentre, *naturum*, i særlige og vigtige naturområder. Siden 1970'erne er opført omkring tredive. Bogen fokuserer på tretten af de bedste, fra Stora Sjöfallet nordligst i Lapland til Stenshuvud i syd ved Kivik i Skåne. Bygningerne inklusive deres særlige landskabelige beliggenhed dokumenteres med tegninger og stemningsfulde, nyoptagne fotografier af Åke E:son Lindman.

En sensommertur med Byplanhistorisk Udvalg havde temaet 'Det danske i det svenske', og udflugtsmål som Skanör med spor fra sildefiskerboder og kongeborg afslørede, hvor lidt vi egentlig kender til middelalderens eller renæssancens Skåne, Halland og Blekinge. Også selv om Malmö dengang, som det blev pointeret flere gange, var Danmarks næststørste by. Vi blev anbefalet at læse *Danmark i Skåne* af Palle Lauring.

Dette nummer artikler handler dog først og fremmest om nu- og fremtiden – i Göteborg; bare små fire timer fra Københavns Hovedbanegård med Øresundstoget. Sabina Richter fra tegnestuen 02landskap giver eksempler på midlertidig landskabsarkitektur i byen; steder der måske senere skal bebygges. I Göteborg arbejder man i tillæg til de langsigtede planer for byens udvikling med midlertidige tiltag som i *Bältespännarparken*, ved *Feskekôrka* samt *Tjöhörnan*, *Olof Palmes plats* og *Stadsjord*. Herved ser man en mulighed for at fylde det tomrum, der ofte opstår i tiden mellem dagens behov og den langsigtede byudvikling.

Camilla Andersson, der daglig arbejder som landskabsarkitekt i Malmö Kommune, har interviewet relativt nytiltrådte *stadsträdgårdsmästare*, Liv Sonntag, der arbejder i Varberg, og Helena Bjarnegård, der arbejder i Göteborg. Det er begge byer på den svenske vestkyst. Göteborg er med næsten 550.000 indbyggere Sveriges næststørste by, mens Varberg har omkring 60.000 indbyggere. I begge byer findes en stærk tradition for havbadekultur og for at dyrke og forfine haver og parker, men de to *stadsträdgårdsmästare* arbejder også med strategisk og overordnet planlægning.

I artiklen om Älvstaden, som den fire kvadratkilometer store og centralt beliggende del af Göteborg kaldes, redegør Hanna Areslätt och Bo Aronsson, for dette omfattende område, som nu står foran store ændringer. Fra at være havne-, industri- og logistikområde ønsker man at omdanne det til en levende og attraktiv bydel midt i Göteborg. En længerevarende proces med borgerdialoger, workshops, udredninger m.m. har ledt frem til de visioner og strategier, der nu skal bruges til at udvikle området.

Med udgangspunkt i bybygningsprocessen omkring H+ i Helsingborg forklarer Kristoffer Nilsson m.fl., hvad begrebet *open source*-planlægning står for, og hvordan det kan bruges til at inkludere flere perspektiver i byudviklingsprocessen. Forfatternes udgangspunkt er, at en by er og skal være i stadig forandring; en by eller en bydel bliver aldrig færdig. *Open source*-planlægningen opstod i programarbejdet til arkitektkonkurrencen om en overordnet strategi for H+. Begrebet *open source* kommer fra programmeringsverdenen og indebærer, at alle kan udvikle og bygge videre på den oprindelige idé. Man kan ikke, skriver de, afholde konkurrence om byers 'endemål', men arkitektkonkurrencer kan spille en vigtig rolle i planlægningsprocessen.

Ingen grund til hverken mismod eller gnavpotteri; også selv om de lyse nætter er forbi for i år. AL

Tilde Tvedt och Måns Norlin (red.):
*Eksotiske udflugter rundt Øresund/
Exotiska utflykter runt Öresund.*
Bokforlaget Arena, 2013. 216 s. 159 Skr.
www.arenabok.se

Tomas Lauri (red.): *Sveriges Naturum
/ Naturum Visitor Centres in Sweden.*
Arkitektur Förlag, 2013. 188 s., 395
Skr.
www.arkitektur.se

Palle Lauring: *Danmark i Skåne.*
En usentimental rejse. Steen Hassel-
balchs Forlag, 1952, genudg. 1961

PS. Tegningsarkivet på Det Natur-
og Sundhedsvidenskabelige Fakultets-
bibliotek, Frederiksberg Campus
(tidligere Landbohøjskolens Bibliotek),
der nu via digital formidling lettere
kan nås, rummer adskillige tegninger
til have- og parkanlæg i Sverige, bl.a. af
Edvard Glæsel, I.P. Andersen og
Erik Erstad Jørgensen